

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Радна група за унапређење изборног процеса
04 Број: 06-961/24-201
4. фебруар 2025. године
Београд

ОДБОРУ ЗА УСТАВНА ПИТАЊА И ЗАКОНОДАВСТВО

ИНФОРМАЦИЈА О РАДУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ИЗБОРНОГ ПРОЦЕСА У ПЕРИОДУ ОД 11. ОКТОБРА ДО 31. ЈАНУАРА 2025. ГОДИНЕ

Одбор за уставна питања и законодавство (у даљем тексту: Одбор), је донео Одлуку о изменама и допунама Одлуке о образовању Радне групе за унапређење изборног процеса на својој шестој седници, одржаној 21. јуна 2024. године. У тачки 9. став 5. наведене одлуке (у даљем тексту: Одлука), прописано је да председавајући Радне групе једном у три месеца доставља Одбору информацију о раду Радне групе. У том смислу, у својству председавајућег Радне групе за унапређење изборног процеса, а ради континуираног извештавања Одбора о свим активностима Радне групе, достављам Информацију о раду Радне групе у периоду од 11. октобра 2024. године до 31. јануара 2025. године.

Претходна информација о раду Радне групе је обухватила период почевши од 31. маја закључно са 2. октобром 2024. године, када је одржан Пети састанак Радне групе. Током овог састанка, на коме се између осталог дискутовало о предлозима за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, није дошло до приближавања ставова предлагача у вези са саставом и трајањем мандата будуће комисије која ће се бавити ревизијом јединственог бирачког списка, а појавила су се и нова спорна питања у вези са овлашћењима и задацима те комисије. Стога је договорено да се у року од неколико дана одржи неформални радни састанак у мањем формату на којем би заинтересовани чланови Радне групе усаглашавали ставове у вези са радном верзијом нацрта закона о изменама и допунама Закона о јединственом бирачком списку.

1. Радни састанак тематске подгрупе – измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку

Дана 11. октобра 2024. године, са почетком у 13,00 часова, у Народној скупштини је одржан радни састанак тематске подгрупе чији је циљ био усаглашавање ставова поводом различитих решења у поднетим предлозима за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку.

Састанку је председавао Павле Димитријевић, члан Радне групе испред удружења ЦРТА, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ристо Костов и Лука Пушић, као и Марина Мијатовић, Александар Стевановић и Владана Јараковић, заменици чланова. Састанку је присуствовао и Иво Чоловић, делегирани представник ЦЕСИД на овом састанку.

У дискусији, у којој су учествовали: Павле Димитријевић, Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Александар Стевановић, Лука Пушић и Иво Чоловић, подробно се расправљало о решењима којима се у Закону о јединственом бирачком списку на различит начин уређује следеће:

- излагање података из Јединственог бирачког списка;
- положај Комисије за ревизију јединственог бирачког списка;
- састав и начин одлучивања Комисије;
- овлашћења Комисије;
- прва седница Комисије и питање ротирања председавања;
- подношење извештаја Комисије и спровођење препорука;
- перманентни надзор од стране РИК;
- посматрачи.

Истовремено, отворило се питање да ли је потребно да се на неки од наредних састанака Радне групе позове представник МУП који би образложио спорна питања у вези са подацима о броју стана у евиденцији пребивалишта и боравишта грађана, као и из ког разлога није могуће те податке у кратком временском року пренети из базе МУП у базу МДУЛС.

Епилог радног састанка је био тај да није дошло до приближавања ставова подносилаца предлога с тим што је Павле Димитријевић напоменуо да ће ЦРТА у најкраћем могућем року доставити Радној групи у одређеној мери ревидирану и побољшану верзију свог иницијалног предлога.

2. Шести састанак Радне групе

Шести састанак Радне групе за унапређење изборног процеса сазван је за 22. октобар 2024. године, са почетком у 13,30 часова, у Народној скупштини.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ана Крстић, Лука Пушић, Загорка Алексић, Павле Димитријевић и Бојан Клачар као и Кристина Антић и Александар Стевановић, заменици чланова.

Састанку нису присуствовали чланови Радне групе: Угљеша Марковић, Урош Кандић, Ђорђе Комленски, Рејхан Куртовић, Ахмедин Шкријељ и Шаип Камбери као ни њихови заменици.

Састанку је присуствовао и Владимир Димитријевић, заменик генералног секретара Народне скупштине.

Председавајући Радне групе је за овај састанак предложио следећи дневни ред:

- Усвајање записника са Четвртог и Петог састанка Радне групе за унапређење изборног процеса,
- 1. Разматрање препорука ОДИХР које би се могле реализовати кроз измене и допуне Кривичног законика и Законика о кривичном поступку и достављених предлога чланова Радне групе за измене и допуне Кривичног законика и Законика о кривичном поступку.
- 2. Гласање о предлозима за измене и допуне Кривичног законика и Законика о кривичном поступку.
- 3. Утврђивање плана даљег рада Радне групе.
- 4. Разно.

Међутим, након изјашњавања о предложеном дневном реду, председавајући је закључио Шести састанак Радне групе за унапређење изборног процеса уз констатацију да предложени дневни ред није усвојен јер за њега није гласао потребан број чланова Радне групе, прописан Одлуком. Наиме, деветоро присутних је гласало „за“, а троје „против“ предложеног дневног реда.

У неформалној дискусији која је потом уследила, чланови Радне групе који су се изјаснили против усвајања предложеног дневног реда (Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић и Филип Таталовић) су нагласили да је разматрање предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку апсолутни приоритет. Додали су да они неће гласати ни за један другачији предлог дневног реда док се питање образовања Комисије за ревизију јединственог бирачког списка не расправи на Радној групи и одговарајући предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку не упути у даљу скупштинску процедуру, предвиђену Одлуком.

Поменуто је и да је неопходно да Радна група оствари бољу сарадњу и координацију са државним органима у чијем делокругу се налазе прописи које је потребно мењати, те да нема разлога да Радна група, и шире гледано, Народна скупштина, прилагођавају динамику свог рада динамици рада извршне власти. Закључено је да Одбор треба обавестити о томе да Радној групи нису, ни на поновљен захтев, достављени потребни подаци од Министарства унутрашњих послова, с чим у вези је председавајући и поступио и дана 25. октобра 2024. године упутио допис председници Одбора.

Састанак је завршен у 15,00 часова.

3. Сарадња Радне групе са ОДИХР

Што се тиче сарадње Радне групе са ОДИХР, председавајући Радне групе је у претходној информацији обавестио Одбор да је током састанка чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР 25. септембра 2024. године, исказана спремност ОДИХР да Радној групи пружи стручну помоћ у раду у наредном периоду, уз услов да Радна група претходно благовремено обавести ОДИХР о динамици свог рада. У том смислу, даља комуникација Радне групе са ОДИХР, коју је иницирао председавајући Радне групе својим дописом од 9. октобра 2024. године, имала је за резултат да су експерти ОДИХР доставили Радној групи своје неформалне коментаре у вези са поднетим предлозима за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку и Закона о спречавању корупције, као и да су Ленка Хомолкова и Раул Мурешан, експерти ОДИХР, активно учествовали у дискусији током Седмог састанка Радне групе, додатно појашњавајући наведене коментаре.

Сарадња са ОДИХР је настављена и касније, кроз прибављање упоредне праксе у погледу објављивања информација из јединственог бирачког списка.

У складу са претходним договором, од ОДИХР је 17. јануара 2025. године тражено мишљење о новим верзијама предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, односно о актима о којима се Радна група изјашњавала на Седмом састанку, а све у циљу квалитетнијег разматрања предлога на јавном слушању и помоћи народним посланицима при формулисању коначних предлога и њиховом разматрању у Народној скупштини. Иако је реч о предлозима аката чији су преводи достављени ОДИХР одмах по изради превода на енглески, ОДИХР је почео да их анализира тек након 17. јануара 2025. године, односно након добијања информације да процес усаглашавања алтернативних верзија измена и допуна Закона о јединственом бирачком списку није успео.

ОДИХР је своје коментаре доставио у петак, 31. јануара 2025. године у касним поподневним часовима, а председавајући Радне групе је у вези са појединим деловима коментара затражио додатна објашњења у понедељак, 3. фебруара 2025. године.

4. Обраћање Радне групе државним органима и њихово поступање

Подсећам да је у Информацији о раду Радне групе за унапређење изборног процеса у периоду 29. април – 20. мај 2024. године, која је достављена Одбору 20. маја 2024. године, наведен списак државних органа и институција којима је Радна група у току наведеног периода упутила молбу за достављање мишљења о појединим предлозима за измене и допуне закона. То су:

- Министарство државне управе и локалне самоуправе;
- Министарство финансија;

- Министарство правде;
- Министарство информисања и телекомуникација
- Министарство унутрашњих послова;
- Републички секретаријат за законодавство;
- Агенција за спречавање корупције;
- Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности;
- Регулаторно тело за електронске медије.

Од свих наведених субјеката, благовремени одговор у виду коментара, односно мишљења, су једино доставили Агенција за спречавање корупције и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, док је Министарство информисања и телекомуникација своје коментаре доставило тек дописом од 28. јануара 2025. године!

Такође, Министарство унутрашњих послова је 18. новембра 2024. године, након више поновљених упита и ургенција, доставило Радној групи одговор на питања из свог делокруга која се превасходно тичу начина вођења евиденције о пребивалишту и боравишту грађана, а у вези са будућим поступком ревизије јединственог бирачког списка.

Што се тиче обавезе појединих државних органа и институција да именују своје представнике у складу са тачком 3. ст. 1. и 2. Одлуке, Радна група се обратила:

- Министарству државне управе и локалне самоуправе;
- Министарству финансија;
- Министарству правде;
- Министарству информисања и телекомуникација
- Министарству унутрашњих послова;
- Републичком секретаријату за законодавство;
- Агенцији за спречавање корупције;
- Заштитнику грађана;
- Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности;
- Поверенику за заштиту равноправности;
- Републичкој изборној комисији;
- Регулаторном телу за електронске медије.

Закључно са даном израде ове информације, статус у односу на претходно достављене информације је непромењен. Своје представнике у Радној групи су одредили сви наведени субјекти са изузетком Министарства правде и Републичког секретаријата за законодавство.

4. Седми састанак Радне групе

Дана 18. децембра 2024. године, са почетком у 16,00 часова, у Народној скупштини је почео Седми састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ристо Костов, Лука Пушић, Загорка Алексић, Рејхан Куртовић, Павле Димитријевић и Бојан Клачар, као и Марина Мијатовић, Кристина Антић, Александар Стевановић и Владана Јараковић, заменици чланова.

Састанку су присуствовали Михајло Живковић, саветник председнице Народне скупштине и Милан Чуљковић, саветник генералног секретара Народне скупштине, док су, на позив председавајућег Радне групе, активног учешћа на састанку, путем ЗУМ платформе, узели и експерти ОДИХР Ленка Хомолкова и Раул Мурешан.

На састанку се радило према следећем дневном реду:

1. Разматрање Предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку који је поднео члан Радне групе Угљеша Мрдић и Предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку који је поднео члан Радне групе Павле Димитријевић, у светлу коментара експерата ОДИХР;

2. Гласање о Предлогу за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку који је поднео члан Радне групе Угљеша Мрдић и о Предлогу за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку који је поднео члан Радне групе Павле Димитријевић.

Експерти ОДИХР су присуствовали састанку да би одговорили на питања чланова Радне групе и истовремено дали додатна појашњења у вези са претходно достављеним коментарима ОДИХР на поднете предлоге за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку.

У дискусији су учествовали Угљеша Мрдић, Павле Димитријевић, Јелена Јеринић, Ленка Хомолкова, Ана Јаковљевић, Александар Стевановић, Раул Мурешан, Филип Таталовић и Ристо Костов.

Председавајући је констатовао да предлози који су на дневном реду садрже решења која се по појединим питањима значајно међусобно разликују. Те разлике се могу груписати у четири главне тематске целине, са чиме су се сложили и чланови Радне групе који су предложили измене и допуне Закона. У складу са тим, позвао је експерте ОДИХР да изнесу своје ставове о томе која решења из два предлога закона испуњавају или испуњавају у већој мери препоруке посматрачких мисија ОДИХР.

У том смислу, у даљем раду се дискутовало о следећим кључним разликама између два предлога измена и допуна Закона:

- трајање мандата будуће Комисије за ревизију Јединственог бирачког списка (да ли Комисија треба да има орочен мандат, и колико дуго тај мандат треба да траје, или треба да се образује као стално тело, које би периодично вршило ревизију бирачког списка);
- на чији предлог треба да се бирају чланови Комисије (да ли треба да има 10 чланова и 10 заменика чланова, које предлажу посланичке групе и представници цивилног друштва у пропорцији: пет на предлог посланичких група парламентарне већине, три на предлог посланичких група опозиције, два на предлог удружења грађана, или Комисија треба да има 9 чланова и 9 заменика чланова, које предлажу посланичке групе и представници цивилног друштва у пропорцији: три на предлог посланичких група парламентарне већине, три на предлог посланичких група опозиције, три на предлог удружења грађана) и с тим у вези на који начин Комисија треба да доноси одлуке (простом већином, двотрећинском већином, различитим модалитетима квалификоване већине), и на који начин треба уредити председавање Комисијом (стални председник или ротација копредседника у одређеним временским интервалима)
- делокруг Комисије (која овлашћења Комисија треба да има). Експерти ОДИХР су предложили проширење делокруга Комисије у односу на решења која садрже предлози;
- уређење начина приступа Комисије подацима, како из Јединственог бирачког списка (ЈБС), тако и из других база података, релевантних за ревизију и верификацију ЈБС (нпр. евиденције о пребивалишту), и одређивање обима информација из бирачког списка које би биле доступне свима, а у вези са заштитом података о личности.

Угљеша Мрдић (СНС), изјавио је да у свему остаје при решењима из свог предлога уз могућност да се о њима додатно дискутује, док је Павле Димитријевић (ЦРТА), обавестио присутне да ће у најкраћем могућем року ревидирати свој предлог у складу са појединим коментарима ОДИХР, и тако ревидиран предлог доставити Радној групи на разматрање. То је учинио 19. децембра 2024. године.

Након више од два сата рада, састанак је прекинут.

////////////////////////////////////

Дана 26. децембра 2024. године, са почетком у 11,00 часова, у Народној скупштини је настављен Седми састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ана Крстић, Ристо Костов, Лука Пушић, Загорка Алексић, Павле Димитријевић и Бојан Клачар, као и Марина Мијатовић, Кристина Антић и Александар Стевановић, заменици чланова.

Дана 27. децембра 2024. године, са почетком у 14,00 часова, у Народној скупштини је настављен Седми састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ана Крстић, Ристо Костов, Лука Пушић, Урош Кандић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Павле Димитријевић и Бојан Клар, као и Марко Милошевић, Марина Мијатовић, Кристина Антић, Александар Стевановић и Един Нумановић, заменици чланова.

Састанку су присуствовали Владимир Димитријевић, заменик генералног секретара Народне скупштине, као и сарадници председнице и генералног секретара Народне скупштине.

У дискусији су учествовали Угљеша Мрдић, Павле Димитријевић, Милан Чуљковић, Ђорђе Комленски, Ана Крстић, Ристо Костов, Јелена Јеринић, Ана Јаковљевић, и Филип Таталовић.

Члан Радне групе, Угљеша Мрдић, образлагао је решења из свог измењеног предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, одговарајући при том на питања председавајућег и чланова Радне групе. Констатовано је да су решења приближена онима из предлога Павла Димитријевића у делу који се тиче надлежности Комисије за ревизију бирачког списка, као и у погледу јавности података, односно заштите података о личности. С друге стране, најзначајније разлике које су остале између два предлога односе се на овлашћене предлагаче и број чланова Комисије, као и на трајање њеног мандата.

Када је реч о мандату рада будуће Комисије за ревизију јединственог бирачког списка, разматране су могуће последице предложених решења, нарочито у случају расписивања превремених председничких или обједињених републичких избора. Слично као и дан раније, дискусија се водила и око питања критеријума за утврђивање статуса владајућих, односно опозиционих посланичких група, као и око питања доступности и заштите података о личности.

Након кратке паузе приступило се гласању.

Пре преласка на сам чин гласања председавајући је подсетио присутне на поједине одредбе тачке 6. Одлуке, којима је, између осталог, предвиђено да: Радна група одлучује двотрећинском већином гласова од укупног броја чланова; да у случају да неки члан Радне групе не може или не жели да подржи ниједан предлог који се односи на потпуно или делимично испуњење конкретне препоруке ОДИХР, или не присуствује састанку на којем се о предлозима одлучује, он се приликом одлучивања о том предлогу неће рачунати у укупан број чланова Радне групе; да ако ниједан предлог који се односи на исту законску одредбу или више међусобно повезаних одредаба, односно на исту меру не добије потребну већину гласова за усвајање, приступа се усаглашавању тих предлога у оквиру Радне групе; да ако ни након усаглашавања не буде донета одлука о предлогу за потпуно или делимично испуњење препоруке, Одбору се доставља акт са два предлога која су добила највећи број гласова, а који нису добили потребну већину гласова за усвајање.

Договорено је да се гласа прозивком, тако што ће се сваки од присутних чланова, односно заменика одсутних чланова Радне групе, изјаснити да ли подржава један од два предлога

За предлог Павла Димитријевића гласало је седам чланова/заменика чланова Радне групе са правом гласа (Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Александар Стевановић, Бојан Клачар, Немања Ненадић и Павле Димитријевић), за предлог Угљеше Мрдића гласало је осам чланова/заменика чланова Радне групе са правом гласа (Марко Милошевић, Ристо Костов, Лука Пушић, Урош Кандић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Един Нумановић и Угљеша Мрдић), док је чланица Радне групе Ана Крстић била уздржана.

Како је према одредбама Одлуке у конкретном случају било потребно да један од предлога добије најмање 10 гласова, председавајући Радне групе је констатовао да ниједан од предлога није усвојен. Председавајући је затим подсетио чланове на одредбу Одлуке која у оваквим ситуацијама предвиђа да ће се покушати усаглашавање предлога у оквиру Радне групе, али да сам начин усаглашавања није прецизиран. Указао је да је пре свега нужно да се о томе да ли желе да приступе усаглашавању изјасне предлагачи. Разјашњено је и то да би у случају да дође до усаглашавања, о заједничком предлогу који евентуално усагласе предлагачи такође морало да се гласа. Четворо чланова, односно заменика чланова Радне групе, се изјаснило да не желе да учествују у процесу усаглашавања на самом састанку, јер је времена за то, како су истакли, било довољно, након чега су напустили састанак (Јаковљевић, Стевановић, Таталовић, Јеринић).

Након још једне паузе, предлагачи Димитријевић и Мрдић су се изјаснили да ће приступити усаглашавању предлога и остављен им је рок, 30. децембар 2024. године, да усагласе своје предлоге, или да у истом року обавесте Радну групу да у томе ипак нису успели.

Пошто је овим исцрпљен дневни ред, председавајући је после готово три часа рада закључио Седми састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанак је завршен у 16,45 часова.

5. Неуспели покушај усаглашавања предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку

Уместо 30. децембра 2024. године предлагачи су 31. децембра 2024. године обавестили Радну групу да је процес усаглашавања предлога још увек у току, те да је дошло до „приближавања ставова“ међу њима, и да би коначну информацију о исходу тог процеса Радна група требало да добије „у наредних 10 до 15 дана“.

Како је овакво обавештење било супротно утврђеном договору, председавајући Радне групе је затражио прецизније информације од предлагача 31. децембра 2024.

године, затим 3. јануара 2025. године и на крају 11. јануара 2025. године. У допису од 11. јануара 2025. године председавајући Радне групе је предочио учесницима у процесу усаглашавања да ће, у случају да до 15. јануара 2025. године не доставе Радној групи усаглашени предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, наредног дана ујутро Одбору бити достављена информација да усаглашавање није успело. Разлог за то је околност да процес не може трајати неограничено дуго, поготово због тога што је у пракси представљао препреку за даљи рад по било којем другом питању.

Битно је истаћи да током целог овог процеса, ни председавајући Радне групе ни Радна група нису добили текстове нових нацрта, нити опис решења у вези са којима је, како је наведено, дошло до „приближавања ставова“ током овог периода.

6. Предлози чланова Радне групе и њихово достављање Одбору за уставна питања и законодавство на даље поступање

Подсећам да је у Информацији о раду Радне групе за унапређење изборног процеса у периоду 29. април – 20. мај 2024. године, која је достављена Одбору 20. маја 2024. године, наведен списак од 25 предлога које су чланови Радне групе званично доставили ради разматрања и одлучивања током наведеног периода, а да су у Информацији о раду Радне групе за унапређење изборног процеса у периоду 31. мај – 2. октобар 2024. године поменути и предлози који су накнадно достављени Радној групи.

Као што је члановима Одбора познато, Радна група се током свог досадашњег рада изјаснила само о два предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку које су Радној групи у својим коначним верзијама доставили Павле Димитријевић 19. децембра 2024. године и Угљеша Мрдић, 26. децембра 2024. године.

С тим у вези обавезан сам да у овој информацији подсетим Одбор на следеће:

- дана 16. јануара 2025. године доставио сам Одбору наведене предлоге;
- у пропратном допису сам обавестио Одбор о исходу гласања о наведеним предлозима током Седмог састанка Радне групе;
- истовремено сам обавестио Одбор да у првобитно остављеном, као ни у накнадном року (15. јануар 2025. године), није дошло до усаглашавања предлагача око једног јединственог предлога;
- подсетио сам Одбор да је тачком 10. Одлуке прописано да ће Одбор организовати једно или више јавних слушања о припремљеним радним верзијама измена и допуна закона које достави Радна група, а све у складу са чл. 83. и 84. Пословника Народне скупштине, уз претходни позив свим заинтересованим лицима да доставе писмене коментаре на радне верзије измена и допуна закона, водећи при томе рачуна да је у тачки 9. став 2. Одлуке утврђен 1. јул 2025. године као крајњи рок до кога сви потребни закони треба да буду усвојени од стране Народне скупштине;
- позвао сам Одбор да у најкраћем року објави позив свим заинтересованим лицима да доставе своје коментаре на радне верзије, односно достављене предлоге за

измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, да одреди датум и место одржавања јавног слушања и да на јавном слушању омогући учешће свим заинтересованим лицима.

- у свом допису председници Одбора од 30. јануара 2025. године још једном сам указао на разлоге због којих сматрам да је јавно слушање, које је одржано 27. јануара 2025. године, организовано супротно правилима која је Одбор сам утврдио у Одлуци;
- у истом допису сам апеловао на председницу Одбора да **Одбор без даљег одлагања упути позив свим заинтересованим лицима** да доставе своје коментаре на предлоге за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, који су Одбору достављени 16. јануара 2025. године и да тај позив додатно промовише и дистрибуира на примерен начин и напоменуо да би се тек након истека остављеног примереног рока за достављање коментара стекли услови за одржавање јавног слушања које би било у складу са одредбама Одлуке.

7. Сарадња са Генералним секретаријатом, председником Народне скупштине и Одбором за уставна питања и законодавство

Представници Генералног секретаријата Народне Скупштине, као и саветник председнице Народне скупштине су присуствовали састанцима Радне групе и учествовали у појединим консултацијама, нарочито у погледу могућности усаглашавања два предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку.

Одбору, односно председници Одбора за уставна питања и законодавство упућени су дописи следеће садржине:

- обавештавање председнице Одбора о могућности блокаде рада Радне групе услед неадекватне сарадње са Министарством унутрашњих послова, од 25. октобра 2024. године;
- пропратни допис уз достављање Одбору два предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, од 16. јануара 2025. године;
- обраћање председавајућег Радне групе председници Одбора поводом начина организовања јавног слушања Одбора, од 30. јануара 2025. године;
- информација о раду Радне групе за период 31. мај – 2. октобар 2024, од 4. фебруара 2025. године;
- информација о раду Радне групе за период 11. октобар – 31. јануар 2025, од 4. фебруара 2025. године.

8. Организовање јавног слушања, дописи појединих чланова Радне групе и учешће појединих чланова Радне групе на јавном слушању

Дана 23. јануара 2025. године објављена је информација да је седница Одбора сазвана за 24. јануар 2025. године. На дневном реду ове седнице било је доношење Одлуке о организовању јавног слушања о два предлога за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку. Према предлогу за његово организовање, одржавање јавног слушања је било планирано за 27. јануар 2025. године.

Касно поподне 23. јануара 2025. године члан Радне групе Угљеша Мрдић је секретару Радне групе доставио следеће обавештење:

„Обавештавам вас да сам данас, 23. јануара 2025. године, Одбору за уставна питања и законодавство доставио свој унапређени предлог нацрта закона о изменама и допунама Закона о јединственом бирачком списку (који се налази у прилогу овог мејла), сачињен након свих додатних консултација и разговора са представницима Удружења ЦРТА које смо водили у циљу усаглашавања текстова односно приближавања ставова.“

То обавештење је убрзо потом прослеђено члановима и заменицима чланова Радне групе, без додатних коментара. Нешто касније, на овај допис је реаговао члан Радне групе Павле Димитријевић, именован испред удружења ЦРТА, нагласивши да „како би се избегла евентуална погрешна тумачења“ достављени предлог г. Мрдића „није усаглашен са Цртом, нити је био предмет гласања на састанку Радне групе.“

Следећег јутра, 24. јануара 2025. године, председавајући Радне групе је циркуларним писмом упознао чланове и заменике чланова Радне групе са процедуром одржавања јавног слушања, као и са тим да предмет јавног слушања, у складу са Одлуком, могу бити само предлози о којима је Радна група одлучивала крајем децембра.

Касно увече 23. јануара 2025. године, група коју чине четири члана и један заменик члана Радне групе, а који представљају четири опозиционе посланичке групе у Народној скупштини (Демократска странка - ДС, Народни покрет Србије – Ново лице Србије, Еколошки устанак и Зелено – леви фронт – Не давимо Београд), као и политичку странку СДА Санцака, обратила се члановима Радне групе. У том допису, који је приложен уз ову информацију, наведено је следеће:

- да су чланови Радне групе из редова опозиције и невладиног сектора предложили велики број решења која су могла да допринесу делимичном унапређењу изборних услова у Србији, али да је владајућа већина одбила да размотри прихватање тих предлога пред изборе који су одржани у јуну 2024. године;
- да је након тог неуспеха Радне групе, жеља, како наводе „представника опозиције и невладиног сектора“, била да се Радна група фокусира на уређење јединственог бирачког списка;
- да је предлог удружења ЦРТА садржао „апсолутни минимум услова који морају бити испуњени како би комисија (за ревизију јединственог бирачког списка) имала

шансу да свој задатак обави успешно, али да владајућа већина „није желела да прихвати сталност комисије и паритет у њеном саставу“;

- констатује се да је Радна група доживела неуспех, јер за десет месеци није усвојен ни један предлог за побољшање изборних услова;
- Српска напредна странка се оптужује за злоупотребу процедура, „покушавајући да на брзину организује јавно слушање на ову тему, које неће обезбедити стварно учешће заинтересоване јавности“, што се даље повезује са другим актуелним дешавањима (захтеви за утврђивање одговорности за пад надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду и испуњење студентских захтева);
- Обавештавају се чланови и заменици чланова Радне групе да потписани чланови и заменици чланова неће учествовати у даљем раду Радне групе, а да ће све одлуке које би Радна група или Одбор за уставна питања и законодавство доносили, сматрати нелегитимним.

На јавном слушању које је одржано 27. јануара 2025. године, а за које извештај још увек није објављен, учествовало је више чланова Радне групе (сви су били уредно позвани), и они су у значајној мери узели учешћа у дискусији. Део тих дискусија, нарочито излагања Павла Димитријевића и Угљеше Мрдића, односио се на предложене акте. Међутим, значајан део дискусија у којима су учествовали како чланови Радне групе, тако и други присутни, односио се на повреду процедуре, а пре свега на околност да је као предмет јавног слушања одређен нови предлог Угљеше Мрдића од 23. јануара 2025. године, а не онај који је био предмет разматрања и одлучивања на Радној групи, при чему је представљен као да је реч о предлогу Радне групе.

Након овог јавног слушања, председавајући Радне групе се обратио председници Одбора дописом 04 Број: 06-961/24 од 30. јануара 2025. године који је у прилогу ове информације. У овом допису је поновио поједине ставове које је изложио у дискусији током јавног слушања, односно појаснио због чега сматра да је Одбор поступио противно правилима као и које су последице таквог поступања. Додатно је објаснио појам „заинтересованих лица“ која би, према тачки 10. Одлуке, требало позвати да дају своје писане коментаре на предлоге закона, пре него што се организује јавно слушање на које би и та лица била позвана. Позвао је Одбор да без даљег одлагања упути позив свим заинтересованим лицима да доставе своје коментаре на предлоге за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку, који су Одбору достављени 16. јануара 2025. године и да тај позив додатно промовише и дистрибуира на примерен начин. Указао је да би било целисходно да на јавном слушању учествују и експерти ОДИХР који су у том тренутку још увек припремали коментаре на предлоге закона. Објаснио је и у чему се састоји повреда правила када је реч о предлогу члана Радне групе Угљеше Мрдића који је био тема јавног слушања. Не мање важно, у допису је Одбору скренута пажња да „досадашње поступање Одбора по овом питању озбиљно доводи у питање могућност да се имплементирају неке од најбитнијих препорука ОДИХР, укључујући и препоруку бр. 2. након локалних избора од 2. јуна 2024. године („измене закона на инклузиван и транспарентан начин“) и препоруку бр. 1. након избора за народне посланике од 17. децембра 2023. године (иницирање измена закона кроз „укључив консултативни процес“)“. У вези са тим, председавајући Радне групе је указао да је „значај правилног поступања Одбора у вези са разматрањем достављених предлога за измене и допуне

Закона о јединственом бирачком списку утолико већи, јер се ради о пропису који је због свог значаја био апсолутни приоритет током досадашњег рада Радне групе и зато што је у питању први акт који је разматран у оквиру реформе изборног процеса и као такав једини који је до сада разматран и од стране Одбора“. С друге стране, како је указао, „неспремност доносилаца одлука унутар законодавне власти да се поштују успостављена правила може озбиљно пољуљати поверење актера овог процеса у то да постоји спремност да се испуне и остале обавезе које су органи Републике Србије преузели, односно планови које су донели, у вези са препорукама ОДИХР (усвајање законских решења ради примене свих препорука ОДИХР до 1. јула 2025. године као што проистиче из Одлуке, „ревидирање и усвајање одговарајућих прописа ради спровођења кључних препорука ОДИХР и Савета Европе“ и „спровођење темељне ревизије јединственог бирачког списка према препорукама ОДИХР“ као што је планирано у Реформској агенди, коју је усвојила Влада Србије)“. председавајући Радне групе се у допису такође осврнуо на штетне последице које је створило поступање Одбора за културу и информисање Народне скупштине (у вези са избором чланова Савета Регулаторног тела за електронске медије), које може да угрози испуњење појединих препорука ОДИХР.

До дана достављања ове информације није уочено било какво поступање Одбора које би се могло тумачити као реакција у вези са садржином овог дописа.

9. Главне препреке за остваривање циљева Радне групе

Иако су чланови Радне групе несумњиво уложили значајне напоре, крајњи резултат досадашњег процеса није задовољавајући.

Насупрот оптимистичном очекивању да ће промене у начину доношења одлука, које су последица усвајања измена и допуна Одлуке о образовању Радне групе за унапређење изборног процеса од 21. јуна 2024. године, значајно убрзати процес рада Радне групе, а после блокаде изазване одбијањем чланова именованих испред посланичких група парламентарне већине да се у мају 2024. године изјасне о било ком поднетом предлогу, те да ће доћи до значајног подизања квалитета тог процеса, то се није догодило.

Услед чинилаца који се мањим делом тичу саме Радне групе, а много више услед других дешавања, како у оквиру Народне скупштине, тако и ван ње, чини се веома мало вероватним да би Радна група могла да испуни свој задатак и да достави Одбору предлоге аката ради испуњења свих препорука ОДИХР, тако да они буду усвојени до 1. јула 2025. године. Шансе да то учини на начин који је ОДИХР препоручио, уз учешће свих заинтересованих страна, у овом тренутку се чини да не постоје.

Превасходни разлог за овакав исход јесте недостатак поверења међу кључним актерима процеса, нарочито међу представницима владајућих и опозиционих странака у Радној групи. Као један од примера мањка поверења у процес изборне реформе може се навести ситуација са Шестог састанка Радне групе, када су присутни чланови именовани

на предлог неколико посланичких група опозиције предочили да неће гласати ни о једном другом предлогу пре него што се реши питање Комисије за ревизију јединственог бирачког списка.

Неадекватно поступање државних органа у примени већ донетих прописа који су од значаја за испуњење препорука ОДИХР, као и поступање Одбора у вези са организовањем јавног слушања 27. јануара 2025. године, додатно је негативно утицало на уверење појединих чланова Радне групе да ће крајњи исход рада на законским изменама у вези са ОДИХР препорукама бити успешан.

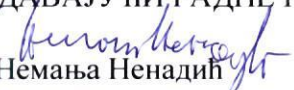
Рад Радне групе био је отежан и услед недовољне кооперативности појединих органа државне управе, који или нису одредили особу за контакт, или нису доставили тражене документе, или су то чинили са значајним кашњењем. Поред тога, од појединих државних органа у чијем је делокругу припрема прописа од значаја за рад Радне групе, нису прибављене јасне информације о плановима припреме тих прописа. Одсуство комуникације других органа са Радном групом резултирало је тиме да су Министарство правде и Министарство информисања и телекомуникација изнели на јавну расправу нацрте закона кроз које би требало испунити део препорука ОДИХР, које су им иначе добро познате, а да се на те препоруке нису осврнули ни у самим нацртима ни у њиховом образложењу.

На ефикасност и квалитет рада Радне групе су се на крају изразито негативно одразили дуготрајни покушаји усаглашавања алтернативних верзија закона који би требало да омогући ревизију јединственог бирачког списка, као и чињеница да се значајан део тих покушаја одвијао ван састанака Радне групе или њених тематских подгрупа.

На првом таквом примеру показало се да поједина процедурална питања нису у довољној мери уређена у Одлуци, а нарочито питање усаглашавања ставова након гласања.

Остварена сарадња са ОДИХР је донела резултате, али је имала ограничени домет. Наиме, у вези са појединим спорним питањима међу члановима Радне групе ни ОДИХР није имао довољно упоришта у међународним стандардима и примерима из упоредне праксе да би указао на решење које би сматрао најприкладнијим за превазилажење постојећих проблема.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ РАДНЕ ГРУПЕ

Немања Ненадић

Поштовани,

Радна група за унапређење изборног процеса формирана је у априлу 2024. године, и током протеклих десет месеци састала се више десетина пута. Чланови Радне групе из редова опозиције и невладиног сектора групе су у најкраћем року предложили велики број решења која су могла да допринесу делимичном унапређењу изборних услова у Србији. Владајућа већина је одбила да размотри прихватање иједног јединог предлога пред изборе који су одржани у јуну 2024. године.

Након тог неуспеха радне групе, представници опозиције и невладиног сектора желели су да се у даљем раду група пре свега фокусира на уређење бирачког списка. Уређен бирачки списак представља основу сваког демократског изборног процеса и његово уређење могло би да помогне враћању поверења бирача у могућност поштених избора у Србији.

У том смислу удружење грађана „ЦРТА“ дало је предлог за формирање комисије која би радила на уређењу бирачког списка. Тај предлог садржао је апсолутни минимум услова који морају бити испуњени како би комисија имала шансу да свој задатак обави успешно.

Нажалост, и такав минимум услова био је неприхватљив владајућој већини која није желела да прихвати нити сталност комисије нити било какав паритет који би гарантовао да комисија неће бити само још један инструмент у рукама власти.

Како за десет месеци није усаглашен и усвојен ниједан предлог за побољшање изборних услова у Србији, са жаљењем можемо констатовати да је радна група доживела неуспех. Упркос томе, Српска напредна странка наставља са злоупотребом процедура, покушавајући да на брзину организује јавно слушање на ову тему које неће обезбедити стварно учешће заинтересоване јавности, у тренутку када цела Србија инсистира на утврђивању одговорности за пад настрешнице у Новом Саду и испуњењу студентских захтева.

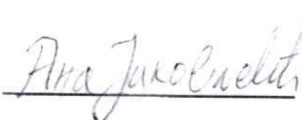
Стога Вас обавештавамо да нећемо учествовати у даљем раду Радне групе за унапређење изборног процеса, а одлуке које Радна група и Одбор за уставна питања и законодавство буду надаље доносили сматраћемо нелегитимним.

С поштовањем,

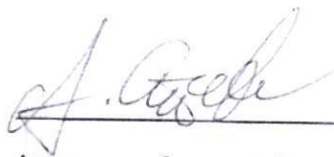
Филип Таталовић

ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА

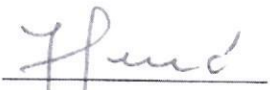
Ана Јаковљевић

НАРОДНИ ПОКРЕТ СРБИЈЕ

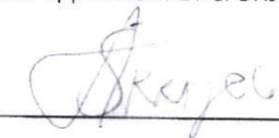
Александар Стевановић

ЕКОЛОШКИ УСТАНАК

Јелена Јеринић

ЗЕЛЕНО ЛЕВИ ФРОНТ

Ахмедин Шкријељ

СДА САНЦАКА